

«креативна особистість учня», визначено його структуру та схарактеризовано рівні розвитку; проведено констатувальний етап дослідження та узагальнено його результати; обґрунтовано умови розвитку креативної особистості в художньо-освітньому просторі ліцею і проводиться формувальний експеримент для доведення їх ефективності. Подальші напрями науково-дослідної роботи будуть пов'язані з безпосереднім проведенням формувального етапу дослідження, узагальненням його результатів і визначенням доцільності впровадження в освітню практику окреслених вище умов і змісту формування креативної особистості учня.

Список використаних джерел

1. Бех І.Д. Компонентна технологія сходження зростаючої особистості до духовних цінностей. Початкова школа : науково методичний журнал, 2018. № 1, С. 5-10.

Н.Є. Миропольська, м. Київ

ТЕАТРАЛЬНИЙ АУДИОПРОСТІР ЯК «ІНКРУСТАЦІЯ» УРОКІВ МИСТЕЦТВА

Сьогоднішнє домінування візуальних медіа над текстуальними призвели до мовленнєвої недбалості учнів, що шкодить позитивному спілкуванню і способу взаємодії між людьми. На матеріалі вперше розробленої інтеграції театрального аудіомистецтва в урок старшої школи доведена її ефективність через наслідувальну й інтерпретаційну діяльність учнів у процесі індивідуальної і колективної театральної творчості.

Ключові слова: театральний аудіопростір, уроки мистецтва, старшокласники.

Слово супроводжує кожного з нас від народження до останнього подиху. Не можна навчити й виховати людину поза її мовленням. Зустріч з мистецтвом слова створює умови, завдяки яким індивід може олюднити свої почуття, оприлюднити думки, відкривати у творах нові смисли.

Одним із сучасних шляхів словесної естетичної комунікації гіпотетично може стати медіапростір, а саме аудіальна театральна комунікація. Пишемо гіпотетично, оскільки почуттєва сфера, як добре відомо, «погано або загалом не піддається формалізації і просто не може бути сприйнята та засвоєна індивідом інакше, як засобами образного, метафоричного пізнання» [5, с. 254]. І якщо відсутністю інтересу до медіапростору загалом не дорікнеш українським

дослідникам, то такому новому чиннику впливу на учнів, як аудіопростору, що має аудіостимулювати виховання почуттєвої сфери молоді, увага майже не приділяється.

Аудіальна театральна комунікація спирається на такі засоби виразності, як голосові контрасти, відтінки, напівтони тощо. Голос передає згусток емоцій персонажа, його характер. І якщо акторам вдасться вибудувати перед мікрофоном безбар'єрний зв'язок із слухачем, ми зможемо констатувати успішне здійснення комунікації – слухоряд буде утримувати слухачів довершеністю художнього слова, створених образів, які «оживуть» в уяві слухача, завдячуючи прийомам внутрішньої техніки голосу. Почувши людські долі, людина зможе краще зрозуміти й почути себе та оточення, творчо реалізувати цінності і смисли справжнього життя.

Театральне аудіальне мистецтво – це відносно новий чинник виховного сегменту, що має привернути увагу школярів і студентів до сприймання й можливості самому здійснити творчий процес.

Тому розглядаємо використання театального аудіомистецтва як інтеграцію рівного серед рівних видів і жанрів мистецтва, що може мотивувати учнів до спроектування на себе головної ідеї, закладеної в інтонаційний малюнок персонажів драматичних творів і створити інтелектуально-естетичну ауру до повного згуртування вихованців за рахунок розширення бази педагогічних технологій.

Нині учням важко образно висловлювати свої думки і почуття, оскільки сучасний візуальний бум практично відмінив мистецтво слова, віддавши перевагу зримому. Тому свої внутрішні переживання учням легше виразити в стислому смс-повідомленні, на кшталт «вау», «ок» або «фотці» на мобільному телефоні.

Художня ж комунікація, завдяки голосу, що звучить в ефірі, завжди загадково манить слухача, даруючи можливість відійти від банальності й органічно стати учасником певної історії шляхом співпереживання, власної чутливості.

Наше звернення до 11-класників у процесі роботи над драматичною поемою «Маруся Чурай» Л. Костенко розпочалося з пропозиції прочитати вголос на вибір уривок із твору. Спостерігаючи за школярами під час їхнього читання вголос, виявили, що 70 % юнаків і дівчат були досить стриманими, щоб не сказати байдужими до переживань персонажів. А разом із цією «картиною» була виявлена й інша: прогалини не тільки в емоційній сфері, а й у мовленні – невиразна вимова на дикційному (манерою вимовляння), орфоепічному (володіння нормованою фонетикою національної мови – наголос, акустика, артикуляційна якість звуків) і фонетико-фонологічному рівнях (функціональна фонетика, пов'язана з основною одиницею звукового ладу – фонемою, що виконує значущу роль в освоєнні абетки та орфографії). Хоча відзначимо, що в більшості модельних програм з української літератури на вибір вчителя пропонуються такі види навчальної діяльності, як виразне читання, стислий переказ, зрідка обговорення прослуханих медіатекстів, але превалюють усе ж завдання, пов'язані з графічними й комп'ютерними засобами, створенням візуального медіапродукту, діаграм... Можливо, сучасному вчителю літератури ближче «креслення» сюжетних ліній, ніж мовленнєві види навчальної діяльності?

Така прогалина шкодить процесові народження й висловлювання думки, підтверджуючи попередження академіка І. Дзюби в доповіді «Вимирання слова»: «Складається враження, що Слово втрачає свої позиції в мистецтві, в культурі взагалі». [1, с. 2].

«Рефлекс небалого слова» [3, с. 213] не сприяє, а іноді і шкодить позитивному спілкуванню та способу взаємодії між людьми.

Подаємо, як приклади, розроблені нами варіанти «інкрустації» уроків мистецтва засобами театрального аудіопростору (тобто своєрідного декорування уроків, яке гармонійно «вписується та офактурює» теми, що вивчаються). Завдання фокусуються на темах другої частини підручника [4] і акцентують увагу учнів на формуванні здатності слухати та емоційно відгукуватися на почуте:

До теми «На Британських островах» у вступному слові вчителя пропонуємо зупинитися серед інших досягнень на такому доробку Великої Британії, як література: Шекспір, який оповів світові найпотаємніше, найдорожче і перетворив театр із забавки на високу поезію; поява нового різновиду малої форми епічної літератури – нарис; сентиментальна література, що збуджує почуття та грає пристрастями (Л. Стерн, Г. Філдінг). І, звичайно, звертаємося до дівчинки Аліси, про яку «мільйони дітей у цілому світі ось уже майже 140 років так люблять слухати ті чудернацькі історії» [2, с. 9].

За бажання робимо аудіозапис деяких уривків, напр. 5 розділ «Що порадила Гусінь» з «Аліси в Країні Див» та вступного вірша до «Аліси в Задзеркаллі» – «Дитя із соняшним чолом...» у виконанні учнів-акторів.

Під час аудіозапису вірша звертаємо увагу на розділові знаки, коректне використання цезури (постійний інтонаційний словорозділ в поезії) і знайомимо із «золотим правилом» декламації: при читанні вголос у віршах інтонаційно не повинна «звучати» крапка.

Зверніть увагу, що вірші до цих фантастичних повістей-казок перекладав видатний український лінгвіст – поліглот М. Лукаш.

До теми «Норвезькі експресії» до підрозділу «Музика північних фіордів» запрошуємо учнів прослухати уривки з радіовистав – спектаклів за драмою Г. Ібсена «Пер Гюнт» у постановках національного академічного драматичного театру імені Івана Франка та Сумського академічного театру.

Можна порекомендувати і прослуховування аудіокниги «Ляльковий дім» за однойменною п'єсою Г. Ібсена. Цю п'єсу в 10-му класі вивчають і за програмою «Зарубіжна література».

До теми «На берегах Вісли» у вступі можуть прозвучати вірші А. Міцкевича у виконанні юних акторів. Для аудіозапису учні обирають вірш за бажанням.

До теми «Романтична Чехія» на заключному занятті слухаємо уривки з аудіокниги «Пригоди бравого вояка Швейка» в перекладі С. Масляка, читає В. Мазур.

Обмінюємося думками, пригадуємо улюблені епізоди... (ведемо аудіозапис обговорення).

До теми «На угорських берегах Дунаю» до підрозділу «Музична мозаїка в угорських ритмах» готуємо аудіоревію «Оперети Імре Кальмана в театрах України»: створіть групу «драматургів», які напишуть текст, а юні актори його озвучать, доносячи до слухачів іскрометність і святковість цього жанру театрального мистецтва.

Розширивши естетичний досвід учнівської молоді засобами аудіального театру за рахунок таких глибинних шарів, як мова і культура, художній твір предстає не як сухий документ, а як цінність, закладена в ньому.

Звичайно, цей процес потребує часу й системності, щоб визріла внутрішня культура ставлення до слова як до мистецької події. Тому перспективними вважаємо такі напрями, як проведення мовленнєвих тренінгів, ситуацій, скерованих на розвивальне спілкування в галузі естетичного та збереження свого культурного суверенітету; міждисциплінарні і трансдисциплінарні підходи; реалізація подібної роботи в аудиторній та позааудиторній роботі учнів початкової і основної школи, студентів тощо.

Список використаних джерел

1. Дзюба І. Вимирання слова . Дзеркало тижня. 2004. 4 липня. № 29.
2. Керрол Льюїс. Аліса в Країні Див. Київ: А-БА-БА-ГА-ЛА-МА-ГА, 2009. 191с.
3. Кобзар Тетяна. Про деякі проблемні аспекти слова на сценічному майданчику. Науковий вісник КНУТКіМ ім. І.К. Карпенка-Карого, Київ, 2012. Вип. 11. С. 208-214.
4. Мистецтво. 10 (11). Харків: Ранок 2023. 192 с.
5. Тормахова А. М. Медіа-технологія та science art у контексті сучасних культурно-мистецьких практик. Українські культурологічні студії. Зб. наук. праць КНУ ім. Тараса Шевченка. Київ, 2020. С. 208-214.

М.В. Михайліченко, м. Київ

ОСВІТНЬО-ПРОФЕСІЙНЕ СЕРЕДОВИЩЕ ЯК ЗАСІБ ФОРМУВАННЯ КАР'ЄРНОЇ СПРЯМОВАНОСТІ МАЙБУТНІХ УЧИТЕЛІВ

З'ясовано роль і значення освітнього середовища педагогічного закладу вищої освіти в умовах реалізації Концепції нової української школи. Розкрито проблему дослідження впливу кар'єрних орієнтацій на формування професійної мотивації особистості майбутнього педагога. Окреслено підходи до побудови програми розвитку кар'єрної